Václava KALOUSOVÁ, *Svět rokycanských měšťanů a měšťanek ve světle jejich testamentů v 16. až 18. století*, České Budějovice 2012, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, diplomová práce, 123 s. + 16 nestránkovaných obrazových příloh.

Posudek oponenta diplomové práce

Výzkum testamentů a testamentárního diskursu předmoderní doby patří zejména v posledním desetiletí ke klíčovým tématům evropské i domácí historiografie. Je proto chvályhodé, že si kolegyně Václava Kalousová zvolila za téma své diplomové práce proměnu testamentární praxe rokycanských měšťanů v 16. až 18. století. K jejímu zpracování přistoupila se znalostí odborné literatury a prostudovala základní práce vážící se přímo k tématu. Své pojednání vystavěla především na širokém výzkumu dvou knih posledních vůlí výše zmiňovaných osob (Kniha kšaftů z let 1517-1623, Kniha testamentů z let 1733-1777, z období 1624-1733 se dochovalo pouze torzo 14 závětí), které jsou uloženy ve Státním okresním archivu Rokycany. Získané poznatky doplnila studiem Alba veleslavného bratrstva Matky Boží Sněžné z roku 1673 a kostelních register. Stranou pozornosti neponechala ani dobovou literaturu o „dobré smrti" z konfesijně odlišného prostředí katolíků, kuteránů a utrakvistů (Jáchym von Beust, Milon Hubátius, František Koster, Mikuláš Krupěhorský, Erasmus Rotterdamský), kterou studovala v knihovně Královské kanonie premonstrátů na Strahově v Praze.

V pěti obsáhlých kapitolách se Václava Kalousová postupně věnovala proměně testamentární praxe v Rokycanech v časovém horizontu tří století. Diplomantce nešlo o pouhé kvantitativní zachycení a analýzu testamentů v letech 1517-1777. Pod vlivem historické antropologie a dějin mentalit se snažila zrekonstruovat rodinné struktury a sociální zázemí jednotlivých testátorů, stranou zájmu neponechala ani hmotné vybavení měšťanských domácností. Rovněž si kladla otázky ohledně obrazu zbožnosti rokycanských měšťanů, vnímání nemocí, stáří, smrti, Boha a posmrtného života. Prostřednictvím nich se pokusila proniknout do myšlenkového světa raně novověkého měšťana a poznat jeho hodnotový žebříček. Na tomto místě je střeba ocenit neustálou snahu diplomantky o hledání srovnávacího výkladového kontextu s testamentární praxí v dalších raně novověkých městech Království českého a Markrabství moravského. Za důležité považuji také skutečnost, že se Václava Kalousová v závěru své práce nespokojila s pouhým shrnutím získaných poznatků, ale neopomněla naznačit další možnosti bádání ve vztahu k výzkumu každodennosti

rokycanských měšťanů, jejich sociální a profesní stratifikaci a postavení ženy (muže) v raně novověké společnosti.

Připomínka k práci je spíše koncepčního rázu. Ze struktury jednotlivých kapitol vysvítá, že autorka na úvod každého oddílu věnovala značný prostor reflexi dané problematiky v dobové preskriptivní literatuře o „dobré smrti/dobrém umírání". Tento ideální obraz následně porovnala se skutečnou testamentární praxí v Rokycanech v 16. až 18. století. Samozřejmě srovnání ideálního průběhu se skutečností je nezbytné. Je jen škoda, že Václava Kalousová neupřela větší pozornost k obsahové analýze krátkého shrnutí testamentární praxe v Rokycanech v úvodu Knihy testamentů z let 1733-1777. Zde představitelé města poskytli obyvatelům Rokycan stručný návod, jak správně postupovat při sestavení poslední vůle a naznačili vlastní představy o „dobré smrti/dobrém umírání". Diplomantka se pouze omezila na konstatování, že se při sepsání stručného návodu inspirovali dobovou preskriptivní literaturou, uvedla několik shodných případů s výše uvedeným typem literatury (srov. s. 79, 81, 83) a dále s tímto unikátním svědectvím nepracovala. Díky absenci detailnější analýzy zmiňovaného písemného svědectví a následné komparace si čtenář nemůže udělat obrázek o tom, do jaké míry autoři textu vycházeli z dobové preskritptivní literatury, případně do něj vnesli vlastní prvky, na které oblasti testamentárního diskursu kladli zvláštní důraz, které otázky naopak nechali stranou zájmu, které dobové příručky je jmenovitě ovlivnily?

Dílčí připomínky se týkají klíčových pojmů hojně užívaných autorkou předloženého pojednání. Ačkoliv Václava Kalousová pracuje s termíny „přítel/přátelé", nikde nevysvětluje, co si pod těmito pojmy představuje. Sémantický význam těchto výrazů se v 16. až 18. století zcela jistě odlišoval od současného chápání zmiňovaných termínů. Bližší pozornost by si zasloužilo i občasné používání nespisovných či zastaralých výrazů (flaše × láhve, funus × pohřeb). Drobné připomínky k práci se týkají také její jazykové stránky. I když je diplomová práce napsána kultivovaným jazykem, přece jen se autorka v několika případech nevyvarovala překlepů (s. 37, 38, 39, 43, 51, 52, 53, 61, 65, 68, 69, 71, 72, 87, 106), gramatických (s. 37, 47, 66) a syntaktických chyb (s. 9, 47, 48, 55, 57, 70, 87). Dalším prohřeškem jsou nejednotné citační zásady literatury a rozkolísané psaní číslovek. Čas od času Václava Kalousová rovněž v textu vynechala předložky či slovesa (s. 9, 49, 60, 73, 79, 85). Z výše naznačených skutečností vyplývá, že autorka nevěnovala přílišnou pozornost závěrečným korekturám a redakčním úpravám a diplomovou práci pravděpodobně dokončovala ve značném chvatu.

Uvedené připomínky slouží především jako možné podněty pro autorku. Václava Kalousová se bezpečně orientuje v rozsáhlém souboru domácí i zahraniční literatury. Ve své

práci navíc přináší množství nových vědeckých poznatků, které obohacují poznání dosavadního bádání o testamentární praxi v městském prostředí českých zemí na prahu novověku. Proto diplomovou práci slečny Václavy Kalousové doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm **velmi dobře**.

Borovany 29. 5. 2012

PhDr. Rostislav Smíšek, Ph.D.